

Brain-be

Belgian Research Action through Interdisciplinary Networks

POLICY BRIEF

Policy Brief nr.4-FAR-NL

FAR – Folk, Authorities and Radicalisation (workpackage 3): Radicalisering vanuit de invalshoek van databanken

Na de terroristische aanslagen in Parijs en Brussel heeft België zijn beleid en wettelijk arsenaal met het oog op de bestrijding en preventie van radicalisering en terrorisme aangescherpt. Het onderzoeksproject FAR had als doel het begrip 'radicalisering' in vraag te stellen en het beleid en haar effecten te onderzoeken vanuit drie analyseniveaus: macro-, meso- en microsociologisch. Het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (NICC) was verantwoordelijk voor het microsociologische niveau, waarvoor drie specifieke doelstellingen werden geformuleerd: (1) een analyse van de evolutie van de registratiesystemen van het Belgische strafrechtsbedelingsstelsel (SRBS) in een poging het fenomeen radicalisering te vatten, (2) de bestudering van de kenmerken en de strafrechtelijke trajecten van personen die door de overheid als radicaal worden beschouwd en (3) de bestudering van de effecten van de interactie tussen als radicaal beschouwde personen en het SRBS.

Deze synthesesnota heeft betrekking op de eerste doelstelling. Uit de analyse blijkt dat (1) de overheidsinstanties vermoedens van elke mogelijke vorm van radicalisme in een steeds vroeger stadium willen opsporen en registreren; en dat (2) de autoriteiten zich hebben ingezet om informatie uit te wisselen tussen een groot aantal diensten (politie, justitie, inlichtingendiensten, lokale en sociaal-preventieve diensten, enz.) om hun acties op elkaar af te stemmen op basis van het 'multi-agency'-model.

Onderzoeksvragen

De onderzoeksvragen omtrent deze eerste doelstelling zijn:

- Welke registratiesystemen bestaan er binnen het SRBS om informatie over radicalisering te registreren en hoe verloopt de informatiestroom?
- Welke begrippen worden er door de overheidsinstanties gebruikt (bijvoorbeeld 'radicalisering', 'radicalisme', 'gewelddadig extremisme', 'haatpropagandist')?
- Wat is de relevantie van die begrippen?
- Hoe worden ze uitgedrukt vanuit juridisch oogpunt?
- Hoe worden ze geoperationaliseerd in de verschillende systemen?
- Hoe zijn die laatste beïnvloed door het fenomeen van radicalisering en het verschijnen ervan op de politieke agenda van de overheidsinstanties (i.e. op het gebied van registratiepraktijken, geadresseerden, toegang)?

BRAIN-be

Het onderzoek 'Folks, Authorities and Radicalism: between polarization and social construction' (FAR) wordt gefinancierd in het kader van het [BRAIN-be](#)-programma van het Federaal Wetenschapsbeleid (BELSPO).

BRAIN-be is een meerjarig onderzoeksprogramma dat in 2012 door BELSPO is gestart. Het versterkt de wetenschappelijke basis voor de beleidsontwikkeling, de strategie en het potentieel van de Federale Wetenschappelijke Instellingen (FWI's).

BRAIN-be ondersteunt single-, partner- of netwerkprojecten van 2 of 4 jaar. De projectselectie is gebaseerd op

Voornaamste bevindingen

Het op de politieke agenda plaatsen van het fenomeen radicalisering heeft geleid tot een vermenigvuldiging van registraties door de verschillende machtsniveaus van de Belgische staat.

Het begrip radicalisering heeft door zijn vage karakter geleid tot de ontwikkeling van allerlei andere benamingen zoals gedrag dat verband houdt met gewelddadige radicalisering, haatpropagandist, potentieel gewelddadige extremisten,... Deze begrippen zijn slecht omschreven en hun betekenis varieert naar gelang de opdracht en de praktijken van de instantie die ze hanteert (politie, inlichtingendiensten, justitiehuizen, penitentiaire inrichtingen, ...). Ze werden ingevoerd om de vroegtijdige registratie van 'zwakke signalen' van radicalisme en de uitwisseling ervan tussen de verschillende instanties (politie, justitie, inlichtingendiensten, plaatselijke en sociaal-preventieve diensten, enz.) mogelijk te maken met het oog op samenwerking tussen verschillende instanties.

Conclusie en aanbevelingen

In een poging om zwakke signalen van radicalisering op te sporen, worden in verschillende van de bestudeerde gegevensbanken (bijvoorbeeld PGP en GGB) categorieën (bijvoorbeeld 'fenomeen', 'potentieel gewelddadige extremisten') of subcategorieën (bijvoorbeeld 'overlast en antisociaal gedrag', 'overlast rond stations', 'cyberactivisme', 'rellen') voor registraties gehanteerd die slecht of te vaag zijn omschreven. Dit zou kunnen leiden tot wantoestanden, vooral omdat sommige lijsten (bijvoorbeeld de lijst van fenomenen of groepen die door de bestuurlijke politie in de gaten moeten worden gehouden) uitsluitend door de Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken worden opgesteld, zonder enige democratische controle.

Bovendien is er een toename van het aantal ontvangers van de inhoud van de gegevensbanken en een ruimere onderlinge samenwerking, wat betekent dat de informatie-uitwisseling toeneemt en dat dezelfde informatie mogelijkereis in verschillende registratiesystemen wordt gereproduceerd. Bijgevolg kan het gebruik van de informatie ontsnappen aan de controle van de oorspronkelijke gegevensverstrekker (d.w.z. de oorspronkelijke bron) en worden gebruikt voor acties die men niet had voorzien ten aanzien van de personen op wie de gegevens betrekking hebben.

Er kunnen vier aanbevelingen worden geformuleerd op basis van de vaststellingen:

- 1) Verzekeren de democratische controle, bijvoorbeeld door het federale parlement, op het vastleggen van de te volgen groeperingen en fenomenen door de uitvoerende macht.
- 2) Zorg voor een preciezere omschrijving van de gebruikte categorieën en concepten en stel duidelijke en precieze criteria op om te rechtvaardigen waarom een persoon in die gegevensbanken wordt geregistreerd. Over deze definities moet een denkoefening en een debat worden gehouden.
- 3) Verzekeren de tijdelijkheid en herroepbaarheid van individuele registraties in de gegevensbanken, alsook van hun verspreiding, door de gegevensuitwisselingsstroom te controleren; door op regelmatige basis na te gaan of de aanwezigheid van een registratie relevant is; door te waarborgen dat de informatie in al haar bestemmingen wordt geschrapt en door individuen de mogelijkheid te bieden hun recht op inzage in de over hen geregistreerde gegevens effectief uit te oefenen teneinde hun rechtzetting of schrapping (in voorkomend geval) te verzoeken.

wetenschappelijke excellentie en het bereiken van nationale of internationale onderzoeksprioriteiten, evenals op federale beleidsbehoeften.

BRAIN-be bestrijkt een breed spectrum van thematisch onderzoek, variërend van biowetenschappen tot cultureel erfgoedbeheer tot een aantal maatschappelijke uitdagingen.

Het FAR-project werd gecoördineerd door het Centre d'Étude de la Vie Politique (CEVIPOL) van de Université Libre de Bruxelles (ULB) en werd uitgevoerd in samenwerking met het Interculturalism, Migration and Minorities Research Centre (IMMRC) van de Katholieke Universiteit Leuven (KU Leuven) en de Operationele Directie Criminologie van het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (NICC).

4) Tot slot zou het nuttig zijn de werking en impact van deze registratiesystemen te evalueren, zowel naar de gebruikers toe (bv. de relevantie van de uitgewisselde informatie) als naar de personen die het voorwerp van de registraties uitmaken (bv. effecten op hun beroeps- of privéleven).

Lees meer

MINE, B., JEUNIAUX, P., DETRY, I. (2021b), Description et mise en perspective des données de police administrative relatives aux personnes, groupements et phénomènes à suivre', *Revue de droit pénal et de criminologie*, 6, blz. 607-633.

<https://www.jurisquare.be/fr/journal/rdpc/2021-6/chronique-de-criminologie-description-et-mise-en-perspective-des-donnees-de-police-administrative-re/>

DETRY, I., MINE, B., JEUNIAUX, P. (2021e), Les banques de données communes dans la lutte contre le terrorisme, *Justice en ligne*.

<https://www.justice-en-ligne.be/Les-banques-de-donnees-communes>

DETRY, I., MINE, B., JEUNIAUX, P. (2021d), Radicalisering vanuit de invalshoek van databanken. Addendum: Aanvullende nota over de richtlijnen betreffende het beheer van politionele informatie, Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie, operationele directie Criminologie, Collectie van onderzoeksrapporten en -nota's, 4 blz.

https://nicc.fgov.be/upload/publicaties/detry_et_al_2021_bd_radicalisering_nl_addendum.pdf

DETRY, I., MINE, B., JEUNIAUX, P. (2021c), La radicalisation au prisme des banques de données. Addendum Note complémentaire relative aux directives sur la gestion de l'information policière, Institut National de Criminalistique et de Criminologie, direction opérationnelle Criminologie, Collection des rapports et notes de recherche, 4 blz.

https://nicc.fgov.be/upload/publicaties/detry_et_al_2021_bd_radicalisation_fr_addendum.pdf

DETRY, I., MINE, B., JEUNIAUX, P. (2021b), Radicalisering vanuit de invalshoek van databanken, Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie', operationele directie Criminologie, Collectie van onderzoeksrapporten en -nota's, nr. 47, 78 blz.

<https://nicc.fgov.be/radicalisering-vanuit-de-invalshoek-van-databanken>

DETRY, I., MINE, B., JEUNIAUX, P. (2021a), La radicalisation au prisme des bases de données Rapport de recherche, Institut National de Criminalistique et de Criminologie, direction opérationnelle Criminologie, Collection des rapports et notes de recherche, nr. 47, 76 blz.

<https://incc.fgov.be/la-radicalisation-au-prisme-des-banques-de-donnees>

DETRY, I., MINE, B., JEUNIAUX, P. (2020), Les Banques de Données Communes dans la lutte contre le terrorisme et l'extrémisme (potentiellement) violent, *Revue du Droit des Technologies de l'Information*, 80, blz. 47-75.

https://www.docs-crids.eu/index.php?lvl=notice_display&id=39434

Contact

Detry, Isabelle

Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (NICC) / Operationele Directie Criminologie

E-mail: isabelle.detry@just.fgov.be